

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ประชาธิปไตย กลไกแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง

จัดทำโดย นายโยธิน ดำเนินชาญวนิชย์
รหัส ๖๒๐๗๓๐

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่๗
วิทยาลัยสารัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตย กลไกแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง

นายโยธิน ดำเนินชาวนิชย์^๑

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงความเป็นประชาธิปไตย หลายคนมักจะนึกถึงระบอบการเมือง สิทธิ เสรีภาพ การแสดงความคิดเห็นของประชาชน การปกครองที่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทและเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ สิ่งที่สำคัญ คือ ต้องมีการให้ประชาชนได้มีสิทธิในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง จนบางครั้งลืมนึกถึงความเป็นประชาธิปไตยในด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ที่ต่างมีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน ซึ่งหากขาดด้านอื่นๆ เหล่านี้ความเป็นประชาธิปไตยย่อมไม่สมบูรณ์ ในสังคมโลกที่มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มักจะมีระบบเศรษฐกิจเสรีทุนนิยมเป็นพื้นฐาน อันเป็นหลักการของระบอบการปกครองควบคู่กัน เพราะระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จะต้องครอบคลุมทั้งมิติทางการเมืองและทางเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากสิทธิเสรีภาพทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของบุคคล ต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองจากรัฐโดยเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน

หลักการประชาธิปไตยในประเทศไทย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้ระบบรัฐสภา มีการแบ่งแยกอำนาจผ่าน ๓ สถาบันหลัก ได้แก่ อำนาจอธิปไตย บริหาร ตุลาการ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้มืองค์กรหลักเพื่อใช้อำนาจดังกล่าวอันได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล นอกจากนี้ ยังมีองค์กรอิสระซึ่งเกิดขึ้นเพื่อเป้าหมายในการปฏิรูปการเมือง มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในด้านต่างๆ โดยเข้ามาเสริมความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบในระบบรัฐสภา และการตรวจสอบโดยกระบวนการยุติธรรม หากแต่ในความเป็นจริงภายใต้ระบอบประชาธิปไตยไทย ดุลอำนาจทางการเมืองมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง ทั้งการปกครองที่มาจากรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งและที่มาด้วยวิธีอื่นๆ เกิดกระบวนการเรียนรู้ในวิถีประชาธิปไตยทั้งภาคการเมืองและภาคประชาชน รวมทั้งมีการเกิดขึ้นของสถาบันทางการเมืองและองค์กรอื่นๆ ซึ่งต้องผ่านช่วงเวลาที่เกิดการแปรเปลี่ยนกลับไปกลับมาของประชาธิปไตยและเผด็จการมาโดยตลอด

จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองและความผันผวนทางการเมืองนั้น ส่งผลให้ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาในการบริหารประเทศ รวมทั้งอุปสรรคจากปัจจัยหลายประการ เช่น การทุจริตของนักการเมือง สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ การขาดเสถียรภาพทางการเมือง เป็นต้น หลายเหตุการณ์ที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นปมปัญหาของดุลยภาพ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งทาง

^๑ ที่ปรึกษาประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

การเมืองที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย นำมาสู่การเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ รวมไปถึงการปฏิรูปประเทศเพื่อก้าวสู่สังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของประชาธิปไตย พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยหลักประชาธิปไตย อันนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองของประเทศไทย ดังที่ผู้ศึกษาจะอธิบายขยายความต่อไปนี้

๑.แนวคิด ทฤษฎี ประชาธิปไตย

ในรัฐเสรีประชาธิปไตย หลักการพื้นฐานที่สำคัญในการจัดการปกครองของรัฐประกอบด้วย หลักประชาธิปไตยและหลักนิติรัฐ ซึ่งหลักประชาธิปไตย หมายถึง หลักการปกครองโดยประชาชน ส่วนหลักนิติรัฐ หมายถึง หลักการปกครองโดยกฎหมาย

หลักการพื้นฐานทั้งสองประการดังกล่าวมีความสัมพันธ์ กล่าวคือกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับกับประชาชนนั้น เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งมีที่มาจากเจตนารมณ์ของประชาชนอันแสดงให้เห็นว่ากฎหมายก็คือประชาชน ดังนั้นรัฐที่ปกครองโดยระบบประชาธิปไตยจึงไม่อาจเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริงได้ หากขาดหลักการพื้นฐานหลักการใดหลักการหนึ่งไป

๑.๑ ความเป็นมาของหลักประชาธิปไตย

“ประชาธิปไตย” เป็นคำที่มาจากการผสมกันระหว่าง คำว่า ประชา และ อธิปไตย

อำนาจอธิปไตย ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครอง ตัวอย่างเช่น ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนคือผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอธิปไตยเป็นของพระมหากษัตริย์ คือ กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นต้น

อนึ่ง อำนาจอธิปไตยนี้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของความเป็นรัฐ เพราะการจะเป็นรัฐได้นั้น นอกจากต้องประกอบด้วย อาณาเขต ประชากร และรัฐบาลแล้ว ย่อมต้องมีอำนาจอธิปไตยด้วย กล่าวคือ ประเทศนั้นต้องเป็นประเทศที่สามารถมีอำนาจสูงสุดในการปกครองตนเอง จึงจะสามารถเรียกว่า “รัฐ” ได้

ธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ให้ความหมายของ “ประชาธิปไตย”^๒ ว่า หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน คำว่า “ประชาชน” ในที่นี้หมายถึง ปวงชนเหล่านี้ย่อมมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการปกครอง

^๒ ธานินทร์ กรัยวิเชียร, “ระบอบประชาธิปไตย”, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, ๒๕๑๘, หน้า ๑.

แผ่นดินอย่างเสมอภาคกัน ระบอบประชาธิปไตย มีรากฐานในด้านการเคารพในความเป็นธรรม (Justice) เหตุผล (Reason) เมตตาธรรม (Compassion) ความศรัทธาในมนุษยชาติ (faith in man) และเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (Human dignity)

เมื่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและอยู่เหนืออำนาจรัฐ รัฐจะก้าวล่วงเข้ามาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพก็อาจใช้สิทธิเสรีภาพของตนจนกระทบกระทั่งกับสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ หากรัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องดำเนินการโดยกฎหมาย ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นจากตัวแทนของประชาชนอันแสดงให้เห็นได้ว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ก็คือการทำประชาชนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเอง ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองระบบเดียวที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ และเป็นการปกครองระบอบเดียวที่มีการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตย มีดังนี้^๓

๑. ความเด็ดขาด (Absoluteness) กล่าวคือ ไม่มีอำนาจอื่นใดภายในรัฐที่เหนือกว่า และจะไม่มีอำนาจอื่นที่มากำหนดอำนาจในการออกกฎหมายของรัฐ

๒. การทั่วไป (Universality) อำนาจอธิปไตยของรัฐ มีอยู่เหนือทุกคนและทุกองค์กรที่อยู่ในรัฐ มีข้อยกเว้นเพียงแต่ว่า เมื่อมีผู้แทนของต่างประเทศมาประจำในประเทศ ผู้แทนต่างประเทศจะไม่มีอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐนั้น ซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศมานาน

๓. ความถาวร (Permanence) อำนาจอธิปไตยของรัฐยังคงมีอยู่ตราบเท่าที่รัฐยังคงดำรงอยู่ ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในนามของรัฐอาจจะเปลี่ยนแปลงหรืออาจมีการปฏิรูปการปกครองเปลี่ยนระบบของรัฐบาลได้ แต่อำนาจอธิปไตยมิได้สูญหายไปจากรัฐ

๔. การแบ่งแยกมิได้ (Indivisibility) หมายความว่า ในรัฐ ๆ หนึ่ง จะต้องมีอำนาจอธิปไตยที่เป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น หากมีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยก็ย่อมเป็นการทำลายอำนาจอธิปไตย แต่ในที่นี้การแบ่งแยกดังกล่าวมิได้หมายถึง การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยให้องค์กรต่าง ๆ เป็นผู้ใช้อำนาจ

ชาร์ล-หลุยส์ เดอ เซอกงดา บารอนแห่งลาแบรด์และมงแต็สกีเยอ^๔ (ฝรั่งเศส: Charles-Louis de Secondat, baron de La Brède et de Montesquieu) หรือรู้จักกันในชื่อ มงแต็สกีเยอ (ฝรั่งเศส: Montesquieu) เป็นนักวิพากษ์สังคมและนักคิดทางการเมืองชาวฝรั่งเศสผู้มีชีวิตอยู่ในยุคเรืองปัญญา มีชื่อเสียงเกี่ยวกับทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจที่พูดถึงในการปกครองสมัยใหม่และใช้ใน

^๓ เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. ๒๕๐๘. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มปป.

^๔ [http://th.wikipedia.org/wiki. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562.](http://th.wikipedia.org/wiki. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562)

รัฐธรรมนูญในหลายประเทศ และเป็นผู้ที่ทำให้คำว่าระบบเจ้าขุนมูลนายและจักรวรรดิไบแซนไทน์ใช้กันอย่างแพร่หลาย

ตามแนวคิดดั้งเดิมของมงแต็สกีเยอ ได้แบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ (Puissance Legislative) ซึ่งใช้อำนาจปฏิบัติการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับกฎหมายมหาชน และองค์กรที่ใช้อำนาจปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายเอกชน ซึ่งก็คือ สภาที่ทำหน้าที่ประชุมและปรึกษาในเรื่องการเมือง องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการ และองค์กรฝ่ายตุลาการ เหตุผลที่มงแต็สกีเยอเสนอแนวคิดให้แบ่งแยกอำนาจการปกครองสูงสุดนี้ เนื่องจากเห็นว่า หากอำนาจในการนิติบัญญัติหรือการตรากฎหมาย อำนาจในการบริหารหรือการบังคับตามมติมหาชน และอำนาจตุลาการในการพิจารณาคดี ถูกใช้โดยบุคคลเดียวหรือองค์กรเดียว ไม่ว่าจะเป็นขุนนางหรือประชาชนก็ตามแล้ว ยากที่จะมีเสรีภาพอยู่ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้ใช้ทั้งอำนาจนิติบัญญัติรวมกับอำนาจบริหาร จะออกกฎหมายแบบพระราชและบังคับใช้กฎหมายในทางมิชอบ หากอำนาจตุลาการรวมกันกับอำนาจนิติบัญญัติ ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ออกกฎหมาย อันอาจส่งผลให้ชีวิตและเสรีภาพของผู้ใต้การปกครอง ถูกบังคับควบคุมโดยกฎหมายที่ลำเอียง และหากให้อำนาจตุลาการรวมกับอำนาจบริหารแล้ว ผู้พิพากษาจะประพฤติตัวแบบกดขี่รุนแรง อันจำเป็นต้องแยกอำนาจแต่ละด้านออกจากกัน

อย่างไรก็ตาม ด้วยฐานคิดของมงแต็สกีเยอที่ว่า การแบ่งแยกอำนาจการปกครองมิใช่วิธีเดียวในการตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลยากที่จะจัดการกับปัญหาการทุจริตจากการบริหารงานที่สลับซับซ้อนไม่โปร่งใสได้จริง ทำให้แท้จริงนั้น ประชาชนต่างหากคือผู้ที่จะควบคุมได้อย่างเกิดประสิทธิผลมากที่สุด การแบ่งแยกอำนาจการปกครองในมุมมองสมัยใหม่ จึงเป็นหลักการที่ถูกกล่าวถึงควบคู่ไปกับบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยองค์กรผู้ใช้อำนาจของประชาชน

ต่อมานักปรัชญาการเมืองสมัยหลังได้แจกแจงอำนาจอธิปไตยตามแนวคิดของมงแต็สกีเยอ ออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย โดยกำหนดให้องค์กรผู้ใช้อำนาจบริหารหรือฝ่ายปกครองไปกำหนดรายละเอียด ด้วยการออกกฎ ข้อบังคับ ประกาศ อันเป็นกฎหมายลำดับรอง (subordinate Legislation) ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับกฎหมายหลัก ในอันที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเรื่องใด ๆ ในสังคม

ส่วนอำนาจบริหาร ถูกกำหนดให้ใช้โดยองค์กรหนึ่งที่เรียกว่ารัฐบาล (Government) ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของตนเองไว้อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ องค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร มีอำนาจตามชื่อในการบริหารราชการและปกครองประเทศ ภายใต้เป้าหมายสูงสุดคือการสร้างความกินดีอยู่ดีของประชาชน ส่วนอำนาจตุลาการ เป็นอำนาจในการวินิจฉัย พิจารณาพิพากษาบรรดาอรรถคดีที่บังพวน ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทระหว่างองค์กรภาครัฐกับองค์กรภาครัฐ องค์กรภาครัฐกับเอกชน หรือเอกชนกับเอกชน อย่างไรก็ตาม ขอบอำนาจในการพิจารณาประเภทข้อพิพาทดังกล่าว

ข้างต้น ย่อมถูกจำแนกแจกแบ่งไปตามองค์กรใช้อำนาจตุลาการหรือศาลที่ต่างกันไปในรายละเอียด เช่น อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอันเป็นข้อพิพาทระหว่างองค์กรภาครัฐกับองค์กรภาครัฐ องค์กรภาครัฐกับเอกชน หรือเอกชนกับเอกชน อันเกี่ยวกับคำสั่งหรือสัญญาทางปกครอง เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งในประเทศไทยมีฐานะเป็นระบบศาลหนึ่ง นอกเหนือไปจากศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กระนั้นก็ตาม การแบ่งแยกอำนาจเป็นแต่ละฝ่ายดังกล่าวข้างต้น มิได้หมายความว่าอำนาจอธิปไตยที่ถูกแบ่งแยกเป็นแต่ละฝ่ายนี้จะต้องมืองค์กรรองรับการใช้อำนาจที่มีอำนาจเท่าเทียมกันแต่ประการใด จึงเป็นไปได้ที่องค์กรหนึ่งอาจมีอำนาจเหนือองค์กรหนึ่ง เพียงแต่ยอมมิใช่การให้อำนาจที่เหนือกว่านั้นเป็นไปอย่างเด็ดขาด และเพื่อสร้างความสามารถในการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการที่เป็นหลักประกันการใช้อำนาจในประการนี้ระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ หรือประมาณ พ.ศ. ๒๑๐๐ ฌ็อง บอแต็ง (Jean Bodin) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส เป็นคนแรกที่ริเริ่มใช้คำว่าอำนาจอธิปไตย ว่าเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงเวลาของรัฐทั้งหลายในโลกปกครองโดยระบอบที่มีกษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดหรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งโดยหลักการนี้ รัฐจึงประกอบด้วยผู้ปกครองและผู้ใต้อำนาจปกครอง นอกจากนี้ บอแต็งกล่าวเกี่ยวกับรัฐไว้ว่า รูปแบบของรัฐบาลจะเป็นรูปใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของใคร หากเป็นของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจของรัฐก็จะเป็นของกษัตริย์ ซึ่งจะเป็นองค์อธิปัตย์หนึ่งเดียว หากเป็นคณะบุคคลปกครองก็จะเป็น คณะอธิปไตย ขณะที่ถ้าเป็นสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจปกครอง ก็จะเป็นประชาธิปไตย ในแง่รัฐบาล บอแต็งมีความเห็นว่ารัฐเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย ขณะที่รัฐบาลเป็นเครื่องมือที่รัฐจะใช้อำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตยในทัศนะของบอแต็งนั้น หมายความว่าถึง อำนาจที่มีถาวรไม่จำกัด และไม่มีเงื่อนไขผูกมัดที่จะออกกฎหมาย ตีความและรักษากฎหมาย อำนาจนี้เป็นสิ่งจำเป็นต่อรัฐที่มีระเบียบที่ดี อำนาจอธิปไตยนี้อาจถูกจำกัดโดยกฎธรรมชาติ อันเป็นบรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดความถูกต้องหรือความผิดในลักษณะที่มุ่งให้คน รักษาสัญญาและเคารพทรัพย์สินของคนอื่น ส่วนอีกประการหนึ่งที่เป็นสิ่งจำกัดอำนาจอธิปไตยคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายถึงกฎหมายหลักของประเทศ

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความเป็นอำนาจอธิปไตยแบบสมบูรณ มีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้^๕

^๕ พุทธิสาธณ ชุมพล และคณะ, (2546) “คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 13.

๑. มีความสมบูรณ์เด็ดขาด คือ ต้องไม่ถูกจำกัดจากสิ่งใด ๆ ถือเป็นอำนาจที่เด็ดขาด และบริบูรณ์ในตัวเอง โดยไม่มีอำนาจใดมาลบล้างได้
๒. ความครอบคลุมทั่วไปรอบด้าน คือ การแผ่ขยายไปยังทุกคน ทุกกลุ่มคนภายในรัฐ
๓. ความยืนยงถาวร คือ จะต้องอยู่ตลอดไปคู่กับรัฐเสมอโดยไม่สูญสลาย ทรบเท่าที่ยังมีความเป็นรัฐอยู่
๔. ความไม่อาจถูกแบ่งแยกได้ เนื่องจากเป็นอำนาจสูงสุดเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นอำนาจทางนามธรรม แต่สามารถแบ่งแยกตามหน้าที่ (Separation of Power) ซึ่งประเทศไทยได้จัดรูปแบบการใช้อำนาจอธิปไตยตามระบบรัฐสภา โดยแยกองค์กรเป็น 3 องค์กร คือ องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และ องค์กรตุลาการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน หรือที่เรียกว่า “ระบบรัฐสภา” เช่น ประเทศอังกฤษ และญี่ปุ่น เป็นต้น

๑.๒ มุมมองต่อประชาธิปไตย

ในปัจจุบันผู้คนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกเชิงบวกหรือมีทัศนคติที่ดีต่อคำว่า “ประชาธิปไตย” ดังจะเห็นได้จากการที่มีผู้นิยมใช้คำนี้กันมากขึ้น สำหรับในอดีตนั้น เปรอริส^๖ (Pericles) ผู้นำคนหนึ่งของนครรัฐเอเธนส์ยุคโบราณได้แสดงความชื่นชมต่อระบบการปกครองประชาธิปไตยแบบโดยตรง ส่วนนักปรัชญาเพลโตมีความเห็นต่อต้านประชาธิปไตย โดยถือว่าเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ที่ปราศจากความรู้ เพลโตต้องการสถาปนาสังคมอันเลอเลิศอย่างที่เรียกว่า “อูทมรัฐ” โดยให้ผู้ปกครองสูงสุดเป็น “ราชาปราชญ์” และบรรดาผู้นำระดับรองๆ ลงไปเป็นผู้มีสติปัญญาและคุณธรรมสำหรับ “อาริสโตเติล”^๗ มีแนวคิดคล้ายเพลโต^๘ (Plato) แต่ไม่ต่อต้านประชาธิปไตยมากนัก ดังจะเห็นได้ว่าการแบ่งรูปแบบการปกครองนั้น อาริสโตเติลจัดประชาธิปไตยอยู่ในกลุ่มการปกครอง โดยคนหมู่มากที่มีความโน้ม

^๖ Pericles, (๔๙๕ – ๔๒๙ ปีก่อนคริสต์ศักราช) ในเอเธนส์, กรีซ เป็นรัฐบุรุษเอเธนส์ มีบิดาเป็น นายพลเรือ เมื่อวัยเยาว์ได้ศึกษากับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงสมัยนั้นเป็นผู้สนับสนุนศิลปวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการสร้างวิหารอันลือชื่อ คือวิหารพาร์เธนอน (Parthenon) ช่วงที่เปอริคลีสมีอำนาจอยู่ประมาณ ๑๔ ปี เขาได้พยายามส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ตำแหน่งต่างๆ ของทางการก็เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วม และนครรัฐเอเธนส์ก็มีการตั้งเงินเดือนประจำให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำงานให้ด้วย ต่อมาในปี ๔๓๑ ก่อนคริสต์ศักราช ได้เกิดสงครามเปโลพอนนีเซียนระหว่างนครรัฐเอเธนส์กับนครรัฐสปาร์ตา ซึ่งเป็นเชื้อสายกรีกด้วยกัน สงครามครั้งนี้ได้นำความพินาศสู่เอเธนส์ และเปอริคลีสเองก็ถูกออกจากตำแหน่ง ถูกสอบสวน ถูกปรับ แต่ในภายหลังก็ได้กลับไปมีอำนาจตามเดิม เขาดำรงตำแหน่งจนกระทั่งในปี ๔๒๙ ก่อนคริสตกาล เขาเสียชีวิตด้วยโรคระบาด.

^๗ Aristotle, (๓๘๔ – ๓๒๒ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญากรีกโบราณ ลูกศิษย์ของเพลโต และเป็นอาจารย์ของอเล็กซานเดอร์มหาราช ท่านและเพลโตได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในนักปรัชญาที่มีอิทธิพลสูงที่สุดท่านหนึ่ง ในโลกตะวันตก ด้วยผลงานเขียนหนังสือเกี่ยวกับพอลิติกส์ กวีนิพนธ์ สัตววิทยาการเมือง การปกครอง จริยศาสตร์ และชีววิทยา.

^๘ Plato, (๔๒๗ – ๓๔๗ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญาชาวกรีกโบราณที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อแนวคิดตะวันตก เขาเป็นลูกศิษย์ของโสกราตีส เป็นอาจารย์ของอาริสโตเติล เป็นนักเขียน และเป็น ผู้ก่อตั้งอคาเดมีซึ่งเป็นสำนักวิชาในกรุงเอเธนส์.

เอียงไปในทางที่ไม่ดี แต่การปกครองโดยคนส่วนใหญ่ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดี และอาริสโตเติลเชื่อว่า จะเป็นไปได้คือ “มีชฉิมธิปไตย” หรือ “มีชฉิมวิทธิปไตย” (Polity) ซึ่งพอที่จะเทียบเคียงกับ ประชาธิปไตยในยุคปัจจุบันซึ่งมหาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลาง เช่น ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

ต่อจากช่วงเวลาของอาริสโตเติลแล้ว ประชาธิปไตยถูกใช้ในความหมายที่ไม่แสดงความนิยมเท่าใดนัก จวบจนกระทั่งศตวรรษที่ ๑๗ ประชาธิปไตยเริ่มได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าโดยกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกตนเองว่า “ผู้ยกระดับ” (the levellers) ในประเทศอังกฤษ

ดังตัวอย่างนี้

๑) เบนิตโต มุสโสลินี^๙ (Benito Mussolini) เรียกระบบฟาสซิสต์ของเขาว่าเป็น “ประชาธิปไตยแบบอำนาจนิยม” (Authoritarian Democracy) การจักระบบและโน้มอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลาง

๒) ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์^{๑๐} (Adolf Hitler) เรียกระบบเผด็จการนาซีของเขาว่า “ประชาธิปไตยที่แท้จริง” (“Real” Democracy)

๓) สหภาพโซเวียต เรียกระบบการปกครองของตนว่าเป็น “ประชาธิปไตยที่แท้จริง” โดยเรียกการปกครองในโลกตะวันตกว่าเป็น “ประชาธิปไตยแบบกรรฎุมพี” (Bourgeois) หรือ “แบบนายทุน” หรือเป็น “ประชาธิปไตยแบบ Sham Democracy

๔) ส่วนประเทศซึ่งนิยมคอมมิวนิสต์อื่นๆ รวมทั้งยุโรปตะวันออกและประเทศจีน เรียกระบบของตนว่าเป็น “ประชาธิปไตยของประชาชน” หรือ “มหาชนาธิปไตย”

๒. หลักการและรูปแบบประชาธิปไตย

๒.๑ หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เจริญอยู่ในยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกา มีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. การถือความเท่าเทียมกันขั้นมูลฐานของมนุษย์

^๙ Benito Mussolini, (อิตาลี; ๒๙ กรกฎาคม ๑๘๘๓- ๒๘ เมษายน ๑๙๔๕) เป็นจอมเผด็จการและนายกรัฐมนตรีของประเทศอิตาลี มุสโสลินีเป็นนักสังคมนิยมยูวชนที่หลักแหลมและมีอันตราย แต่ต่อมาต้องลาออกจากพรรคสังคมนิยมอิตาลีเนื่องจากสนับสนุนการเข้าแทรกแซงสงครามโลกครั้งที่ ๑.

^{๑๐} Adolf Hitler, (๒๐ เมษายน ๑๘๘๙ - ๓๐ เมษายน ๑๙๔๕) เป็นนักการเมืองเยอรมนีสัญชาติออสเตรียโดยกำเนิด หัวหน้าพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมัน หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ พรรคนาซี ฮิตเลอร์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเยอรมนี ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๓ - ๑๙๔๕ และผู้เผด็จการของนาซีเยอรมนี (ตำแหน่ง ฟือเออร์อุนด์ไรชส์คันצלเลอร์) ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๔ - ๑๙๔๕.

ประชาธิปไตย ถือว่า ทุกคนภายในรัฐมีสิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และความเป็นเจ้าของรัฐเท่าเทียมกัน มีเสรีภาพในการปกป้องชีวิตร่างกาย ทรัพย์สินเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคในการใช้อำนาจอธิปไตยเท่าเทียมกัน คือ ๑ คน เท่ากับ ๑ เสียง ไม่มีใครจะมีสิทธิเหนือกว่าใคร ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน มีการศึกษาสูง ต่ำ หรือสถานภาพทางสังคมเป็นอย่างไร

๒. การเน้นความสำคัญของปัจเจกบุคคล

ปัจเจก บุคคลเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด ปัจเจกบุคคลเป็นผู้สร้างสังคม สร้างสถาบันทางสังคม รวมกันเข้าเป็นรัฐ เป็นประเทศ ปัจเจกบุคคลจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคทั้งทางสังคม การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ มีคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี เพราะถ้ารัฐใดประชาชนแต่ละคนเป็นคนมีคุณภาพ ก็จะทำให้รัฐหรือประเทศนั้นเจริญก้าวหน้าได้

๓. การอาศัยความสมัครใจเป็นใหญ่

ประชาธิปไตย สนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สามารถเลือกดำรงชีวิตตามความสมัครใจ รัฐจะบีบบังคับให้ประชาชนกระทำหรือห้ามไม่ให้กระทำนอกเหนือหลักแห่งนิติธรรม ไม่ได้

๔. การถือรัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน

รัฐบาลเป็นเครื่องมือของประชาชนในการทำให้บรรลุจุดหมายในการอยู่ร่วมกันของประชาชน คอยอำนวยความสะดวก ประสานผลประโยชน์ แก้ไขข้ออุปสรรคต่างๆ ให้กับสังคม เป็นผู้รับใช้ประชาชน รัฐเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดำเนินต่อไปเพื่อประชาชน ไม่ใช่ประชาชนเป็นอยู่เพื่อรัฐ เพราะรัฐเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นผู้สร้างรัฐ รัฐจึงเป็นผลผลิตของประชาชน หน้าที่ของรัฐเพียงรักษากฎหมาย ให้ความยุติธรรม รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันรักษาอำนาจอธิปไตยทั้งภายในและภายนอก

๕. การยึดถือเหตุผล

ประชาธิปไตย ถือหลักการที่ว่า ประชาชนทุกคนในรัฐเป็นเจ้าของรัฐเท่าเทียมกัน ย่อมมีสิทธิที่แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล หรือการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมได้เท่ากัน ไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไร ความคิดเห็นของพวกเขาก็เป็นสิ่งที่ควรรับฟัง การกระทำดังกล่าวไม่ถือเป็นการขัดแย้งหรือขัดขวาง แต่ถือว่าเป็นการแสวงหาเหตุผลข้อเท็จจริง สรุปเป็นหลักการที่นำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี

๖. การยึดถือกฎหมายเหนือกฎ

หลักการที่ว่านี้ ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ ใช้อำนาจเหล่านี้เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ของประชาชน หากผู้รับมอบอำนาจไปทำหน้าที่แทนทั้งฝ่ายรัฐบาล สภานิติบัญญัติบัญชา หรือตุลาการ ปฏิบัติผิดวัตถุประสงค์และ

เจตนารมณ์ของประชาชน ประชาชนก็มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงใหม่ได้ โดยการใช้อำนาจอธิปไตย ผ่านการเลือกตั้งซึ่งเป็นการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ สภานิติบัญญัติให้หรือยกเลิกเปลี่ยนแปลงแก้ไข กฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้

๗. เน้นความสำคัญของวิธีการ

ประชาธิปไตย ให้ความสำคัญของวิธีการในการได้มาซึ่งอำนาจ การแสวงหาอำนาจ การใช้ อำนาจ การเปลี่ยนแปลงอำนาจ โดยวิธีการตัดสินด้วยเสียงข้างมาก เป็นวิธีการบรรลุเป้าหมายโดย สันติวิธี เป็นความต้องการของเจ้าของอำนาจอธิปไตย คือ ประชาชน ซึ่งวิธีนี้ไม่มีการในการปกครอง แบบอื่น

๘. การถือความเห็นพ้องต้องกันเป็นหลักในมนุษยสัมพันธ์

ประชาธิปไตย มีหลักการว่า ทุกคนในรัฐเป็นเจ้าของรัฐร่วมกัน ไม่มีใครมีสิทธิผูกขาดในความ เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยคนเดียว ดังนั้นทุกคนต้องยอมรับในสัญญาประชาคมที่ใช้เพื่ออยู่ร่วมกัน คือ หลักนิติรัฐ กฎเกณฑ์ที่ตกลงในการอยู่ร่วมกันนี้ เป็นหลักของมนุษยสัมพันธ์ของประชาชนทุกคน ถือเป็นหลักปฏิบัติในวิถีชีวิต ในความมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคกัน ซึ่งเป็นการยอมรับของ ทุกคน เพื่อความผาสุกในการอยู่ร่วมกัน

๒.๒ รูปแบบแห่งการปกครองประชาธิปไตย

โดยทั่วไปแล้วประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือประชาธิปไตยแบบโดยตรงและ ประชาธิปไตยแบบโดยอ้อม

ประชาธิปไตยแบบโดยตรง

ได้แก่ รูปแบบการปกครองที่ให้ราษฎรมีส่วนร่วม ในการกระทำดังนี้

๑) ออกกฎหมาย ๒) บังคับกฎหมาย คือให้มีการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

ประชาชนมาประชุมกัน อภิปรายและลงคะแนนกันในเรื่องสำคัญ เช่น การประชุมเรื่องงบประมาณ กฎหมาย ในระดับท้องถิ่น หรือการลงประชามติในระดับประเทศ เช่น การจะรับหรือไม่รับร่าง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ประชาธิปไตยแบบโดยตรงมียุคนครเอเธนส์ เมื่อประมาณ ๒๔ ศตวรรษมาแล้ว ส่วน ประชาธิปไตยแบบโดยตรงในปัจจุบัน มีตัวอย่างเช่น

๑. สหรัฐอเมริกา มีในเมืองหรือชุมชนเล็กๆ บางแห่ง เรียกว่า “Town Meeting”

๒. สวิตเซอร์แลนด์ มีในบางแคว้น เรียกว่า “กังต็อง” (Canton)

๓. อิสราเอล มีในชุมชนคิบบุตซ์ (Kibbutz)

ลักษณะของประชาธิปไตยแบบโดยตรงมี ๔ ประการ คือ

- ๑) มีจำนวนประชากรไม่มากนัก
- ๒) ฐานะความเป็นอยู่ไม่เหลื่อมล้ำกันมากนัก
- ๓) สังคมมีลักษณะสมานรูป
- ๔) ผู้ใช้กฎหมายจะต้องปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย

ประชาธิปไตยแบบโดยอ้อมหรือแบบมีตัวแทน

ลักษณะ ๘ ประการของประชาธิปไตยแบบตัวแทนในทางปฏิบัติ ได้แก่

- ๑) มีพรรคการเมืองเข้าบริหาร
- ๒) มีการเลือกตั้งตามระยะเวลา
- ๓) ปวงประชามีสิทธิหย่อนบัตรลง
- ๔) แสดงความจำนงได้ ๑ บัตร
- ๕) รัฐบาลโดยเสียงสนับสนุนจากผู้แทน
- ๖) ยอมรับผลการเลือกตั้ง
- ๗) ไม่บ้ายเบี่ยงจำกัดสิทธิทางการเมือง
- ๘) ส่งเสริมเรื่องการแข่งขัน

ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนในสภาพกลุ่มหลากหลาย

ก. สังคมที่มีกลุ่มหลากหลายหรือมีความเป็น พหุสังคม หมายถึง มีกลุ่มหลากหลายประเภท และกลุ่มหลายชนิด

ข. ลักษณะของกลุ่มหลากหลายที่ช่วยผดุงประชาธิปไตย ได้แก่

- ๑) มีการรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มโดยสมัครใจ
- ๒) กลุ่มมีอายุยืนยาวพอสมควร
- ๓) เป็นกลุ่มอย่างเป็นกิจลักษณะพอสมควร
- ๔) กลุ่มจะต้องมีการประชุมและมีการดำเนินงานบ่อยครั้งพอสมควร

ค. กลไกที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในกลุ่มหลากหลาย มีดังนี้คือ

- ๑) ทำให้อำนาจแยกกระจาย
- ๒) เป็นบทเรียนหรือเป็นแบบฝึกหัดประชาธิปไตย
- ๓) การเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม (พหุสมาชิกภาพ) ทำให้รู้จักประนีประนอม

เนื่องจากประเทศส่วนใหญ่มีประชาชนมาก มีความซับซ้อน ต้องแบ่งงานกันทำจึงมักใช้วิธีเลือกผู้แทนขึ้นไปเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายออกกฎหมาย

ประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม

เป็นการผสมผสานทั้ง ๒ แบบแรก รวมทั้งการให้ประชาชนมีการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น เมืองค์กรอิสระที่รักษาผลประโยชน์ฝ่ายประชาชน มีสื่อมวลชนและองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง ภาคประชาชนหรือสังคมพลเมืองมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องการบริหารประเทศค่อนข้างมาก ไม่ได้ปล่อยให้ผู้แทนทำทุกอย่าง โดยประชาชนให้ใช้สิทธิแค่เลือกตั้งผู้แทนนานๆ ครั้งเท่านั้น

๓. ประชาธิปไตยกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครอง แบ่งออกเป็น ๒ ระบบ คือ

๑. ระบบประชาธิปไตย
๒. ระบบเผด็จการ

ส่วนระบบเศรษฐกิจ แบ่งเป็น ๓ ระบบ คือ

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

หลักการ

๑. เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
๒. ไม่มีการแทรกแซงโดยรัฐบาล
๓. ผู้บริโภคมีอำนาจในการเลือกซื้อสินค้าตามต้องการ
๔. ราคาเป็นไปตามกลไกตลาด อุปสงค์ อุปทาน

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

หลักการ

๑. รัฐบาลจะจำกัดเสรีภาพทางเศรษฐกิจของเอกชนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
๒. รัฐบาลจะดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจเพื่อกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชนอย่างทั่วถึงกัน
๓. รัฐเป็นเจ้าของแรงงาน
๔. มีการจำกัดเสรีภาพของผู้บริโภค

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม

หลักการ

๑. เอกชนมีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการเป็นเจ้าของกิจการและการแก้ปัญหา
๒. รัฐบาลเข้าควบคุมกิจการบางอย่าง เพื่อความมั่นคงและปลอดภัย การป้องกันการเอาเปรียบของนายทุน
๓. ใช้กลไกราคาและการวางแผนเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ

ในโลกยุคเศรษฐกิจตลาดเสรีสมัยใหม่ คนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลเมือง ผู้เสียภาษี (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) และเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน เชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่จะสร้างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรมได้มากกว่าระบอบอำนาจนิยม

ในบางสถานการณ์ ในระบอบอำนาจนิยม อาจจะมีผู้ปกครองที่เป็นคนดีหรือคนเก่งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีความจำเป็นว่า เขาหรือลูกหลาน หรือพรรคพวกเขา ที่ได้ตำแหน่งจากการสืบเชื้อสาย หรือการแต่งตั้ง จะปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสำหรับคนส่วนใหญ่เสมอไป เพราะระบบสืบเชื้อสายและแต่งตั้งเป็นระบบที่ไม่แน่นอน และไม่มีประสิทธิภาพ เพราะว่าการให้คนสืบทอดอำนาจโดยไม่มี การตรวจสอบถ่วงดุลมักนำไปสู่การฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ส่วนตน

ระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่า มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่า และมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่สักแต่มีการเลือกตั้ง แต่ยังมี การซื้อสิทธิขายเสียง การโกง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์

การยอมรับว่าประชาชนทุกคนมีสติปัญญาและมีเหตุผล ทำให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางความเป็นจริงประชาชนทุกคนไม่สามารถเข้ามาปกครองประเทศได้โดยตรง อาจเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องความสามารถของบุคคล หรือประชาชนมีจำนวนมาก และประชาชนแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนั้น ประชาชนทุกคนอาจไม่สามารถเข้ามาปกครองประเทศได้ จึงต้องมีการคัดเลือกตัวแทนของตนเข้ามาปกครองประเทศแทน โดยบุคคลใดที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนให้มาเป็นตัวแทนมากที่สุด ย่อมเป็นตัวแทนเข้ามาปกครองประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการปกครองโดยเสียงข้างมาก และในขณะเดียวกันเมื่อเรายอมรับว่าประชาชนทุกคนต่างมีสติปัญญาและมีเหตุผลจึงต้องเคารพการตัดสินใจของฝ่ายเสียงข้างน้อย โดยให้ฝ่ายเสียงข้างน้อยสามารถมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ด้วย

สถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน เกิดการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง มีการเรียกร้องประชาธิปไตยกันอย่างเข้มข้นยาวนาน ประชาชนหลายฝ่ายมักจะกล่าวอ้างเสมอว่า ตนเองยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยและยึดมั่นในความถูกต้อง หรือยึดมั่นในหลักนิติรัฐ และมักจะอ้างว่าทำเพื่อระบอบประชาธิปไตย แต่ต้องทำความเข้าใจกันก่อนว่า “ประชาธิปไตยมีอาจเกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยได้”

การที่จะตรวจสอบดูว่า กลุ่มคนที่กล่าวอ้างนั้นเชื่อถือได้หรือไม่นั้น ต้องดูจากการกระทำและความคิดเห็นต่างๆ ยึดมั่นในหลักการหรือไม่ หากเป็นนักวิชาการก็ต้องสำรวจตัวเองว่าได้แสดงความคิดเห็นไปโดยยึดหลักการ หรือใช้อารมณ์หรือผลประโยชน์แห่งตนเป็นที่ตั้งจนกระทั่งไปบิดเบือนหลักการ จนอาจทำให้ประชาชนสับสนหรือเข้าใจผิดได้ หากเป็นผู้มีอำนาจในบ้านเมือง ก็ต้องดูว่าได้ใช้อำนาจที่มีอยู่ตามหลักประชาธิปไตยและหลักนิติรัฐหรือไม่ อย่างไร

บางกรณีรูปแบบอาจจะเป็นประชาธิปไตย แต่เนื้อหาไม่ใช่ประชาธิปไตย บางกรณีรูปแบบไม่ใช่ประชาธิปไตย แต่อาจมีเนื้อหาที่มีลักษณะประชาธิปไตยอยู่พอสมควรก็ได้ แต่หากต้องการให้การเมืองมีความก้าวหน้า มีความมั่นคงมีเสถียรภาพเกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองและประชาชน ต้องมีความเป็นประชาธิปไตยทั้งรูปแบบและเนื้อหา และยึดหลักนิติรัฐ เพราะหลักประชาธิปไตย และหลักนิติรัฐ ล้วนเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญสุดของรัฐที่มีระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ลักษณะที่บ่งชี้ว่าประเทศไทยยึดถือหลักประชาธิปไตยในการบริหารบ้านเมืองหรือไม่ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

๑. อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หลักนี้ทำให้อำนาจทั้งหลายเชื่อมโยงกับประชาชน ผ่านกลไกการเลือกตั้ง ผ่านกลไกสิทธิและหน้าที่ต่างๆ การที่อำนาจรัฐมาจากประชาชนย่อมทำให้การปกครองแบบประชาธิปไตยมีความชอบธรรมสูง รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมืองหรือปกครอง เพื่อตอบสนองต่อเจตจำนงของประชาชน

๒. หลักการที่ยอมรับความแตกต่างหลากหลายและรับรองสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ประชาธิปไตยจึงถือว่าการถกเถียงกันด้วยเหตุและผลเป็นกระบวนการปกติที่นำมาสู่ข้อสรุปให้สังคมความจริงแล้ว เสรีภาพสามารถมีได้ในทุกระบบการปกครอง ไม่ว่าจะแบบประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ ประชาธิปไตยครึ่งใบ เผด็จการหรือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพียงแต่ว่ามีเสรีภาพในระดับที่แตกต่างกันไป

๓. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก โดยพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนประชาชนเข้าสู่อำนาจ โดยผ่านการเลือกตั้ง ประชาธิปไตยแบบผู้แทนความสำคัญจะอยู่ที่รัฐสภา เพราะเป็นองค์กรทางการเมือง ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

๔. หลักความชอบธรรมโดยไม่ขาดสาย จะสะท้อนความสัมพันธ์ของความชอบธรรมที่ต้องมีความต่อเนื่องไม่ขาดสาย โดยเริ่มจากประชาชนเป็นเจ้าของและมอบให้ผู้แทนมาทำหน้าที่แทน การใช้อำนาจต้องเป็นไปเพื่อประชาชน และมุ่งมั่นเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ การใช้อำนาจรัฐผ่านองค์กรต่างๆ ต้องเกี่ยวพันเชื่อมโยงถึงประชาชนด้วย รัฐสภาจึงมีอำนาจแต่งตั้งองค์กรอิสระต่างๆ การแบ่งแยกอำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการนี้จุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน

๕. หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความ เสมอภาค การแทรกแซงในสิทธิ และเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยอำนาจรัฐจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อมีกฎหมาย ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน จึงจะมีความชอบธรรมตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง

นอกจากนี้ การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการก็ดี หรือฝ่ายปกครองก็ดี จะต้องผูกพันต่อกฎหมายที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติ ที่มาจากการเลือกตั้ง กฎหมายใดที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ต้องผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนประชาชน และอยู่โดยเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ เราเรียกหลักการนี้ว่า หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง อีกทั้งยังมีหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย และที่สำคัญ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ส่วนในทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่อดีตความเป็นประชาธิปไตยนั้นมีนัยทางเศรษฐกิจในตัวเอง จากการที่ชนชั้นขุนนางเจ้าที่ดิน เจ้าสมบัติในสมัยก่อน เริ่มที่จะกล่าวอ้างถึงสิทธิเสรีภาพที่จะไปกำหนดอัตราการเก็บภาษี หรือการกล่าวอ้างถึงสิทธิเสรีภาพที่จะเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ภายในอาณาจักรมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความเป็นประชาธิปไตยก็มีพัฒนาการอยู่เรื่อยๆ เพราะแม้ว่าในช่วงเม็กซิโก คาร์ตาผลประโยชน์หรือสิทธิเสรีภาพที่ได้รับดูจะเป็นสิ่งที่ตกแก่กลุ่มคนชนชั้นขุนนางเจ้าที่ดิน เจ้าสมบัติซึ่งคานอำนาจกับกษัตริย์ แต่เมื่อมาถึงในศตวรรษที่ ๑๘ เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปที่รัฐถูกทำให้ตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผลประโยชน์ก็ได้ตกลงมาสู่กลุ่มพ่อค้า ในขณะที่ช่วงศตวรรษที่ ๒๐ ความเป็นประชาธิปไตยไปไกลกว่าเดิมมากถึงขั้นมีการถกเถียง (debate) กันในเรื่องการขยายสิทธิเสรีภาพในวงกว้างมากขึ้น รวมไปถึงการที่ประชาชนทุกคนควรได้รับสิทธิ เสรีภาพและโอกาสที่เท่าเทียมกัน (Universal Adult Suffrage for all Citizen)

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในฐานะสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน (ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ ๑๘) จะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่เปิดพื้นที่เสรีภาพทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปเรียกร้องให้รัฐต้องตอบสนองในแง่ความเติบโตทางเศรษฐกิจ (economics growth) การที่รัฐต้องดูแลขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ หรือกระทั่งการที่รัฐต้องจัดการต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจด้วย

ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองเดียวที่จะรู้ว่าคนส่วนมากต้องการอะไร แสดงให้เห็นว่าคนส่วนมากต้องการให้รัฐแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ทำให้เห็นว่าระบบทุนนิยมมีปัญหาอะไรบ้างอย่าง มีโจทย์บางอย่างที่เราจะต้องตอบ และระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยน่าจะเปิดโอกาสตรงนี้ได้มากที่สุด ได้ดีกว่าระบอบการปกครองแบบอื่นๆ ดีกว่าระบอบเผด็จการ ดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในทหาร หรือแม้กระทั่งระบบศักดินา หรือระบอบสมบูรณาสิทธิ โดยการศึกษาก็เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยสนับสนุนให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้ให้เหตุผลดังต่อไปนี้

๑. ระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับสิทธิการเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน (Property Rights) ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุนในสาขาต่างๆ รวมไปถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่เป็นการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

๒. ระบอบประชาธิปไตยช่วยลดโอกาสในการผูกขาดการปกครองประเทศจากระบอบเอกราชหรือเผด็จการ (Autonomy of Dictators) ที่อาจไม่เห็นความสำคัญของประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ

๓. ระบอบประชาธิปไตยช่วยทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณไปยังกลุ่มที่ต้องการได้ถูกต้อง โดยที่ผู้ลงคะแนนเสียง (Voter) จะเลือกผู้แทน (Candidate) ที่ทำหน้าที่เหมือนเป็นปากเสียงของตนในสภา

๔. ระบอบประชาธิปไตยเป็นกติกากลางสำคัญที่นำมาซึ่งผลลัพธ์ หรือความต้องการของสังคมส่วนรวมที่สามารถบอกได้ว่าผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมนั้นควรเป็นอย่างไร คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการอะไร

รัฐธรรมนูญปัจจุบันปี ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๕ ว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศและประชาชน

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่เป็นกรณีที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่างๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ และความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกัน”

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงหลักบัญญัติของความเป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจของประเทศและประชาชน ที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองรับรองไว้ ซึ่งหากรัฐปฏิบัติได้จริงตามหลักการดังกล่าว ความเป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจของไทยย่อมปรากฏเป็นจริง ความมั่นคงในทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยย่อมเกิดขึ้นได้ แต่โดยความเป็นจริงการปฏิบัติตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ตามบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าว ยังมีปัญหาอยู่มาก โดยเฉพาะการที่รัฐหรือรัฐวิสาหกิจของรัฐประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนก็ดี หรือการที่ธุรกิจขนาดใหญ่มีอำนาจผูกขาด และทำลายธุรกิจสหกรณ์หรือชุมชน ทำลายธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและวิสาหกิจขนาดย่อม มีความรุนแรงจนธุรกิจเหล่านั้นประสบกับอุปสรรคมากมาย

ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอาเซียนได้ หากเรามีระบอบประชาธิปไตยที่มีความต่อเนื่องมั่นคง หลังทศวรรษแห่งความขัดแย้งและความเสื่อมถอย เราควรช่วยกันสถาปนาระบอบ

ประชาธิปไตยสมบูรณ์อันประกอบไปด้วย ประชาธิปไตยทางการเมือง ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตประชาธิปไตย ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของไทยเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไข โดยเร่งด่วน แม้เป็นเรื่องที่แก้ไขยากและต้องใช้เวลา แต่ระบอบประชาธิปไตยจะสามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำได้ดีกว่าระบอบเผด็จการอำนาจนิยม เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยจะทำให้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรมีการกระจายตัว มีการตรวจสอบถ่วงดุล โปร่งใส สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ

๔. บทสรุป

ในระยะยาว ระบอบประชาธิปไตยจะทำให้เสถียรภาพทางการเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าระบอบอำนาจนิยมหลายเท่าตัว เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนและเสรีภาพในการประกอบการ เสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก ทำให้เกิดนวัตกรรมและงานสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเทศที่มีประชาธิปไตยในระดับสูง ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจจะสูงขึ้น ความเหลื่อมล้ำลดลง มีความมั่นคงทางเสถียรภาพของสังคม สถาบันต่างๆ มีความเข้มแข็งและธนาการกลางมีความเป็นอิสระมากกว่า

อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนา ทำให้รัฐบาลจากการเลือกตั้งไม่สามารถผลักดันนโยบายสาธารณะดีๆ ที่เป็นประโยชน์ในระยะยาวได้หากต้องเสียคะแนนนิยม ขณะที่ปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้งและการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยในประเทศที่มีปัญหาดังกล่าวอ่อนด้อยลง ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล การทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งขึ้นจึงต้องปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมือง ให้สามารถคัดกรองคนดีมีความรู้ความสามารถสู่ระบบการเมือง ทำให้พรรคการเมืองพัฒนาสู่ความเป็นสถาบัน ให้มีการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องไม่สะดุดลงด้วยรัฐประหารเป็นระยะๆ ย่อมทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งและมีคุณภาพในการตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของประเทศและประชาชน และไม่ทำให้เกิดเผด็จการจากการเลือกตั้ง

เพื่อให้กลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองด้วยประชาธิปไตยคงอยู่และดำเนินต่อไป ประชาชนควรช่วยกันสร้างค่านิยมประชาธิปไตยเหล่านี้ อาทิ

๑. เป็นคนที่มีเหตุผล ยอมรับเรื่องสิทธิหน้าที่ ความเป็นจริงในทางสังคม เคารพในตัวเอง เคารพในศีลธรรมและประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม

๒. มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความสามัคคี

๓. เข้าใจความจำเป็นและประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนในระยะยาว

๔. เคารพกฎหมายและดำเนินชีวิตในกรอบของกฎหมายที่มีเหตุผลและเป็นธรรม
๕. มีจิตใจเปิดกว้างและพร้อมที่ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้
๖. เป็นคนที่มีความรับผิดชอบผูกพันกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป
๗. มีจิตใจที่เป็นธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น การนับถือศาสนาอื่นหรือเชื้อชาติอื่น แนวคิดทางการเมือง เป็นต้น

ดังนั้น การที่จะนำประชาธิปไตยมาเป็นกลไกในการผลักดันพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเมือง บทบาทของประชาชน จึงไม่ใช่แค่การใช้สิทธิในการเลือกตั้งและพยายามเลือกคนดีคนเก่งมาบริหารประเทศเท่านั้น ประชาชนควรต้องชวนขยาย ศึกษา พัฒนาตนเอง ใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดีเข้าไปแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ในการตัดสินใจ เรื่องการใช้ทรัพยากรของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของชุมชน จังหวัด และประเทศ อย่างแข็งขันและอย่างสม่ำเสมอ จึงจะเป็นการพัฒนาประเทศไทยให้มีความยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. ๒๕๐๘. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มปป.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร, “ระบอบประชาธิปไตย”, กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, ๒๕๑๘, หน้า ๑.
 พฤทธิสากน ชุมพล และคณะ, (2546) “คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย”. กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 13.

Aristotle, (๓๘๔– ๓๒๒ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญากรีกโบราณ ลูกศิษย์ของเพลโต และเป็น
 อาจารย์ของอเล็กซานเดอร์ มหาราช ท่านและเพลโตได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในนักปรัชญาที่
 มีอิทธิพลสูงที่สุดท่านหนึ่ง ในโลกตะวันตก ด้วยผลงานเขียนหนังสือเกี่ยวกับฟิสิกส์ กวีนิพนธ์
 สัตววิทยาการเมือง การปกครอง จริยศาสตร์ และชีววิทยา.

Adolf Hitler, (๒๐ เมษายน ๑๘๘๙–๓๐ เมษายน ๑๙๔๕) เป็นนักการเมืองเยอรมนีสัญชาติออสเตรีย
 โดยกำเนิด หัวหน้าพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมัน หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ
 พรรคนาซี ฮิตเลอร์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเยอรมนี ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๓–๑๙๔๕ และผู้
 เผด็จการของนาซีเยอรมนี (ตำแหน่ง ฟือเออร์อุนด์ไรชส์คันชเลอร์) ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๔–๑๙๔๕.

Benito Mussolini, (อิตาลี; ๒๙ กรกฎาคม ๑๘๘๓– ๒๘ เมษายน ๑๙๔๕) เป็นจอมเผด็จการและ
 นายกรัฐมนตรีของประเทศอิตาลี มุสโสลินีเป็นนักสังคมนิยมยุวชนที่หลักแหลมและมี
 อันตราย แต่ต่อมาต้องลาออกจากพรรคสังคมนิยมอิตาลีเนื่องจากสนับสนุนการเข้าแทรกแซง
 สงครามโลกครั้งที่ ๑.

<http://th.wikipedia.org/wiki>. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562.

Pericles, (๔๙๕ – ๔๒๙ ปีก่อนคริสต์ศักราช) ในเอเธนส์, กรีซ เป็นรัฐบุรุษเอเธนส์ มีบิดาเป็น นายพล
 เรือ เมื่อวัยเยาว์ได้ศึกษากับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงสมัยนั้นเป็นผู้สนับสนุนศิลปวัฒนธรรม เช่น
 การส่งเสริมการสร้างวิหารอันลือชื่อ คือวิหารพาร์เธนอน (Parthenon) ช่วงที่เปอริคลีสมี
 อำนาจอยู่ประมาณ ๑๔ ปี เขาได้พยายามส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ตำแหน่งต่างๆ
 ของทางการก็เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วม และนครรัฐเอเธนส์ก็มีการตั้งเงินเดือน
 ประจำให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำงานให้ด้วย ต่อมาในปี ๔๓๑ ก่อนคริสต์ศักราช ได้เกิดสงครามเป
 โลปอนนีเซียนระหว่างนครรัฐเอเธนส์กับนครรัฐสปาร์ตา ซึ่งเป็นเชื้อสายกรีกด้วยกัน สงคราม
 ครั้งนี้ได้นำความพินาศสู่เอเธนส์ และเปอริคลีสเองก็ถูกออกจากตำแหน่ง ถูกสอบสวน ถูก
 ปรับ แต่ในภายหลังก็ได้กลับไปมีอำนาจตามเดิม เขาดำรงตำแหน่งจนกระทั่งในปี ๔๒๙ ก่อน
 คริสตกาล เขาเสียชีวิตด้วยโรคระบาด.

Plato, (๔๒๗ - ๓๔๗ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญาชาวกรีกโบราณที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อแนวคิดตะวันตก เขาเป็นลูกศิษย์ของโสกราตีส เป็นอาจารย์ของอริสโตเติล เป็นนักเขียน และเป็นผู้ก่อตั้งアカเดมีซึ่งเป็นสำนักวิชาในกรุงเอเธนส์.

